

OD "JA" MOSTOM DO DRUGOG "JA" Projekt MOST 1 i MOST 2

mr. art. Aleksandra Rotar
Odjel za obrazovanje učitelja i odgojitelja
Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Sažetak

Socijalizacija studentica i djece s posebnim potrebama, timski rad, učenje studentica 2. godine studija Predškolski odgoj na aktivnostima koje same osmišljavaju, pišući po prvi puta pripreve iako obvezni program nalaže to, ali tek u 3. godini studija. Upoznavanje s novim likovnim tehnikama i njihova primjena u radu s djecom s posebnim potrebama. Kod studentica se postiže lišavanje mogućeg straha i neugodnosti, predrasuda prema djeci s posebnim potrebama, na izgrađivanju kvaliteta altruizma, pomoći, stručnosti njih samih kao budućih odgajateljica u dječjim vrtićima i moguće drugim odgojno – obrazovnim ustanovama.

Ključne riječi: *etika, moralna načela, metodika likovne kulture, likovne tehnike, dijete s posebnim potrebama, studentica*

Uvod

Suradnja između Visoke učiteljske škole u Puli – studija Predškolskog odgoja, 2. godine, Škole za odgoj i obrazovanje, Udruge Suncokret Pula, Škole za primijenjenu umjetnost i dizajn iz Pule i Osnovnom školom Tone Peruška, također iz Pule, seže početka 2006. godine, kada su studentice, učenici, djelatnici i suradnici tih organizacija, uz poticaj Udruge Suncokret Pula koja potpisuje autorstvo hvalevrijednog projekta, počeli suradnju na kreativnim osnovama, kako bi svi tijekom kreativnih aktivnosti, obožavali sebe pojedinca, kolege, roditelje djece, cijelu svoju okolinu i dio društva. Time mislim i na slučajne posjetitelje izložbe, kojima prvotna namjera nije bio ciljani posjet izložbi, već neka druga aktivnost, te su „uz put“ bili sudionicima projekta, pa makar to bilo i samo vizualnog karaktera. Projekt MOST 1 se je temeljio na eksperimentu. Vjerojatno nitko od organizatora, voditelja i sudionika nije znao kuda će nas rad na projektu odvesti i kakvih ćemo lijepih i konstruktivnih trenutaka doživjeti. Rad se je bazirao na razgovorima, kako između organizatora i voditelja s jedne strane, između studenata i mentora te učenika i mentora s druge strane, tako i između učenika i studenata tijekom radionica upoznavanja. Rad s djecom s posebnim potrebama iziskuje puno truda i snalaženje tijekom neposrednih aktivnosti, te često, variranje u načinu izvedbe budućega

rada, ovisno o karakteru i tipu stanja djece s posebnim potrebama. Često se puta takva vrsta socijalizacije odvija više kroz praktičan dio rada, koji vremenski traje dulje od uvodnog dijela aktivnosti i evaluacije. Pritom, kod većine djece s teškoćama u razvoju, veliku ulogu igra motivacija. Da bi mogli svako pojedino dijete motivirati, potreban mu je individualni pristup. I često puta ne previše riječi. Iskustvima su se obogatili svi sudionici.

Posljednja je riječ Wittgensteinovog *Tractatusa* "šutnja, ali to nije obična šutnja, nego šutnja o nečemu, šutnja o onome o čemu se govoriti ne može." (str.208.).

Ciljevi i zadaci projekta

Ciljevi projekta

1. Socijalizacija djece starosnih dobi od 10 do 21 godinu, koja pohađaju Školu za odgoj i obrazovanje. Radi se o djeci s dijagnozom Downova sindroma, blage mentalne retardacije, te stanjima današnjoj medicini još nepoznatima ili o kombiniranim stanjima i poremećajima u razvoju.
2. Obrazovanje studentica studija Predškolskog odgoja iz kolegija Metodika likovne kulture i Likovne kulture za neposredan rad s djecom s teškoćama u razvoju. Pisanje priprava prema dobivenim naputcima mentorice, tj. zadanim tehnikama, motivima i likovnom jeziku. Vođenje aktivnosti studentica.
3. Uspješna konstruktivna provedba evaluacije.
4. Realizacija uspješnog timskog rada različitih uzrasta djece
5. Učenje studentica – budućih odgojiteljica, srednjoškolaca i osnovnoškolaca – mahom polaznika sedmog i osmog razreda, toleranciji, suživotu, pomoći svim ljudima s posebnim potrebama u društvu i okolini koja nas okružuje.
6. Realizacija izložbe u frekventnom prostoru ulaznog hola renomiranog trgovačkog centra u Puli.
7. Poticanje poštivanja različitosti.

Zadaci projekta

1. Nučiti kako pisati pripravu za aktivnost na temu „Četiri godišnja doba“.
2. Odgojni – osamostaliti svako dijete pri radu, razvijati maštu, kreativnost, upornost, početne osjetljivosti za komplementarne boje, komunikaciju, socijalizaciju, snalažljivosti, interes prema likovnoj kulturi, interes prema prirodi, godišnjim dobima.
3. Obrazovni – razvijati osjećaj za boju, upoznavanje crtačkih, slikarskih (gvaš, kolaž), grafičkih i tehnika prostornoplastičnog oblikovanja, upoznavanje tehničkih sredstava s kojima se radi i važnosti boja koje se pripisuju pojedinim godišnjim dobima.

4. Funkcionalni – razvijanje motorike ruku, interesa za slikanjem, upoznavanje likovnog problema, poticanje djece na rad i likovno izražavanje, poticanje mašte, strpljivosti, uz određene pojmove pomoći djeci uspješno vladanje prostorom na plohi te razvijanje osjećaja za važnost svih dijelova djela.

5. Vježbama se prethodno pobliže upoznati. Studentice s učenicima sedmog i osmog razreda osnovne škole, s učenicima srednje škole i obrnuto, te svi ti s djecom s posebnim potrebama.

6. Naučiti postaviti izložbu, otvoriti izložbu, organizirati domjenak.

7. Naučiti studentice da same predlažu ideje o mogućnostima provedbe segmenta projekta i neposrednoj provedbi samog projekta.

8. Pomagati djeci s posebnim potrebama tijekom realizacije likovnih radova kako bi uspješno dovršili djela. Akcent staviti na likovne tehnike kojima ta djeca nisu radila u obveznom dijelu programa u matičnoj školi.

9. Što više eksperimentirati u korištenju različitih tehnika i njihovom kombiniranju.

10. Motivacija studentica pri odabiru i izmišljanju kombiniranih tehnika, kako bi se moglo što više istraživati i eksperimentirati.

11. Sudjelovanje svih polaznika – sudionika u postavljanju izložbe.

Sudionici projekta

Studentice studija Predškolski odgoj, 2. tijekom zimskog semestra 2005/2006. školske godine bile upoznate s osnovnim informacijama o prvom u seriji projekata „Most“. Taj smo, nulti projekt interno nazvali „Most 1“ čiji je organizator bio Udruga Suncokret Pula. Nulti je to bio projekt jer smo znali kako početi s radom, ali nismo mogli na samom početku predvidjeti točan tijek događanja, pogotovo u segmentu rada s djecom s posebnim potrebama koja su dolazila na aktivnosti ako su i kada imali pratitelja od doma do škole.

Realizacija projekta/aktivnosti

Na projektu MOST 2 su izvanredno dobro pripremljene, svoje aktivnosti vodile studentice apsolutice, koje su se već okušale na projektu MOST 1. Same su (uz konzultacije kod mentorice) odabirale materijale i oblike motivacije i načine rada. Studentice 2. godine studija koje još nisu u redovnom studijskom programu imale Metodik likovne kulture, ali su odslušale Likovnu kulturu, osjećale su se u prvi mah nesigurnima, pred neizvjesnosti hoće li aktivnost uspjeti ili neće. Puno su pritom naučile, što će im koristiti u daljnjem radu tijekom studija.

Tijek rada sa studenticama na projektima „Most 1“ i „Most 2“ podijeljen je na tri dijela:

1. Radionice upoznavanja
2. Likovne aktivnosti i neposredan rad s djecom s posebnim potrebama
3. Izložba

– 1 –

Rad se je odvijao u prvom dijelu, po dva vikenda (subote i nedjelje po šest sati s pauzom). Bile su to radionice upoznavanja, buđenje asocijacija i pogađanje uz upotrebu pantomime pri dočaravanju zamišljenih zanimanja, oluji ideja, izradi rekvizita od svih mogućih otpadnih materijala (igra s jajem koje kotrljajući se ne smije se razbiti), crtanjem konture tijela u ležećem položaju na papiru i pisanje mišljenja o nečemu unutar kontura, itd. Djeca su u pauzi dobila njima svima omiljene pice i napitke kako ne bi morala donositi hranu i pića od doma i kako se ne bi razlikovali u tom segmentu. Bile su to vježbe međusobnog upoznavanja studentica s osnovnoškolcima i srednjoškolcima. Oduševljenje sudjelovanjem na projektu od strane studentica bilo je toliko da nisu izostale niti jednom iako je nekolicina njih morala svakodnevno putovati autobusom iz Umaga do Pule. Iz iskustva znam kako je teško voditi grupu od, po godinama različitih uzrasta djece. Moram napomenuti da je tolerancija, uvažavanje drugoga i povjerenje bilo tijekom vježbi i kasnije, aktivnosti, na vrlo visokom nivou.

– 2 –

Drugi dio projekta tijekom osam popodneva po dva sata održavao se je u prostorijama Škole za odgoj i obrazovanje koje su namijenjene održavanju likovnih radionica u sklopu redovitog programa Škole. Svaka se je grupa sastojala od otprilike po troje djece s posebnim potrebama i po dvije do tri studentice te po dva do tri učenika iz osnovne odnosno srednje škole. To znači da skupina broji 8 do 9 osoba. U manjoj je prostoriji bila smještena jedna grupa, a u velikoj po dvije grupe. Sve su se aktivnosti fotografirale fotoaparatom i snimale digitalnom kamerom. Želim istaknuti da je sigurni nastup, stupanj pripremljenosti studentica apsolutno potakao nove studentice na konstruktivniji pristup aktivnostima i težnju za eksperimentom. Grupa studentica (Kolderaž, Delač, Baćac, Lucchetto) su pod „Aktivnosti koje su prethodile“, napisale

„Sastanci, razgovori o projektu, donošenje odluke o tome kako prići djeci, kako postupati prema njima, kako primijeniti (pojednostaviti) djeci temu i što bolju i jednostavniju realizaciju.“

I pod „Tijek predviđenih aktivnosti“

„Djeca sama odabiru za kojim će stolom sjediti. Studentice ih pozdravljaju i predstavljaju im se. Tada se poimence predstavi i svaki sudionik. Odvajaju se u skupine od po 2 do 3 djeteta na jednu studenticu. Raz-

govara se o tome što volimo, što ne volimo, što bi voljeli biti (igračka, voće, cvijeće), postavljaju si međusobno pitanja da bi se smanjila trema. Čitaju se 2 pjesmice o jeseni. Odlazi se u dvorište ispred škole, gleda se priroda u jesen i sakuplja lišće. Slijedi objašnjenje djeci kako se drži kist i kako se radi gvašem, kako će slikati lišće i što će kasnije s radovima.“

Pod „Očekivanja“ nakon prve aktivnosti u seriji pišu

„Očekivanja nisu velika, točnije, teško je reći što očekujemo od ovoga projekta. Između ostalog očekujem zblizavanje s djecom i prihvaćanje. I uspješno izvršenje zadatka. Pretpostavljam da neće biti sasvim jednostavno surađivati s djecom i da možda neće ići sve po našem planu, ali ipak sam spremna na odstupanja od plana. Nadam se da ćemo uspjeti zainteresirati djecu.“

I u „Dodatak pripravi, zapažanja nakon aktivnosti“

„Prva aktivnost i susret protekli su vrlo zanimljivo, u ugodnoj i prijateljskoj atmosferi. Nakon početnog upoznavanja odvojili smo se u 3 grupe. Prvu, moju grupu sačinjavalo je 9 osoba – dvoje djece iz Školu za odgoj i obrazovanje (mladić i djevojka s posebnim potrebama), oboje naizgled puno mlađi, iako dvadesetogodišnjaci, naši vršnjaci, jedna djevojčica osnovnoškolka, dvoje srednjoškolaca i nas 4 studentice. Odvojili smo se u manju prostoriju koja je bila ukrašena zanimljivim radovima djece, učenika škole. Svi su bili nestrpljivi u iščekivanju početka rada. Djevojka je bila vrlo znatiželjna za vrijeme davanja uputa, prekivala je. Iznosila je svoje ideje i bilo je vidljivo da je zainteresirana i da želi aktivno sudjelovati u radu. S dječakom smo komunicirali postavljajući mu pitanja jer je bio povučeniji. Nakon kratkog razgovora o temi, pročitali smo im pjesmicu. No, djevojčica je odlučila da će to ona učiniti. Pročitala nam je obje pjesmice te izrazila želju da joj i slijedeći puta to omogućimo. Izašli smo van u dvorište, ali samo s djevojčicom jer dječak zbog srčanih problema nije mogao van. Skupili smo listove raznih boja i oblika, stavili smo ih na stol s ostalim materijalima. Razgovarali smo o tehnici gvaš te objasnili što ćemo i kako raditi. Međutim, to nije bilo moguće. Djevojka je predložila da će raditi otisak lista na papiru te je odbila slikati gvašem. Počeli smo s otiskivanjem da bismo zadovoljili njihove želje, ipak oni su najvažniji u ovom projektu. Ali nije sve bilo tako jednostavno. Dječak je odbio slikati jesen, a zatim i otiskivati.. Želio je slikati proljeće i cvijeće. Popustili smo mu, ali je na kraju ipak naslikao jesen, otisnuo je listove na papir.“

Djevojka je htjela otiskivati jer je na to već bila naviknuta radom tom tehnikom unutar školskog programa. To je bilo već poznato i lako. Možda shematski naučeno. Kako će teći aktivnost, radeći s djecom s posebnim potrebama, ne možemo predvidjeti. Međutim, pristup se njima može lako usporediti s pristupom djeci s posebnim potre-

bama, drugog tipa. Upute o tome kako takvoj djeci pristupati i pritom imati uspjeha, ne samo u prvom kontaktu, nego i u realizaciji planiranog zadatka, dale su u svojoj knjizi, Lee Carroll i Jan Tober

„... Samo ih slušajte. Slijedite svoje srce i prestanite s autoritativnim ponašanjem. Neka vam djeca kažu što im treba. Zatim im recite zašto im to ne možete dati ili zašto je dobro da to imaju. Doista, samo ih trebate slušati. To je sve. Indigo djeca su veoma otvorena.“

„Indigo djeca – stigli su novi klinici“
(TELEdisk, 2003, 13)

Carroll i Tober su analizirale ponašanje i probleme na koje su nailazila ta djeca u sustavu „normalnih“ odnosno onih koji posebnih potreba nemaju pa nas svojim ponašanjem, djelovanjem niti obogatiti ne mogu. I dalje, osvrćući se na segment agresivnosti u čovjeku:

„... počinjemo shvaćati da je rat besmislen i da pokoravanje nekoga jest samo drugi oblik ubijanja samoga sebe“

One pritom, naravno, najdestruktivniju osobinu čovjeka koji uživa u činjenju zla, dakle, sebe ispunja time što drugome nanosi zlo, ne pripisuje toj djeci s posebnim potrebama. Upravo smo to i mi primijetili za vrijeme dok smo radili s „našom“ djecom. Nije bilo agresivnih ispada. Svi su sudionici govorili pozitivno. Takvi su bili i njihovi odgajatelji, voditelji „Suncokreta Pula“, terapeuti, psihologinja. Ušli smo, činilo nam se, u svijet bajke gdje su vrijednosti sve one koje su pozitivne, gdje vlada mir i blagostanje, uvažavanje drugoga a priori i nema autoriteta. Niti jednom nitko od voditelja nije premapodigao glas ili nastupio strogo i oštro prema niti jednom sudioniku. Na završnoj su nam se zabavi pridružila i djeca susjedi ili prijatelji djece s posebnim potrebama.

– 3 –

Unutar projekta „Most 1“, odabrane su fotografije izložene na izložbi. Sve su razvijene u veličini malog kvadratnog formata i bile kaširane jednostrano na PVC ploče istog formata. Pričvršćene su metalnim okruglim profilima na drvene uspravne nosače, po tri jedna ispod druge. Takvih je nosača bilo devet. Slikovnica čije oblikovanje potpisuju učenici grafičkog odjela Škole za primijenjenu umjetnost i dizajn istog je kvadratnog formata kao i izložene fotografije, tvrdo ukoričena, s listovima obostrano tiskanim u boji na sjajnom 250 gr. papiru. Na kolažiranim ilustracijama koje u knjizi prate priču nalaze se cijeli umanjeni ili dijelovi radova studentica, osnovnoškolaca i srednjoškolaca, te radovi ili dijelovi radova djece s posebnim potrebama. Slikovnica na izložbi nije posebno izlagana, niti uvećavana, već se je mogla prolistati i pročitati – pogledati u originalu koji je bio svima zainteresiranima dostupan.

Rezultati projekta „Most 2“, čija je izložba upriličena u frekventnom ulaznom holu istog trgovačkog centra, izložene su majice s kratkim rukavima na kojima su bila

otisnuta grafička rješenja nastala obradom radova s radionica. Majice su namijenjene nošenju, što studenticama i ostalim sudionicima čini izuzetno zadovoljstvo i potvrdu korisno uloženog truda.

Zaključak

„Najznačajniji je neposredan rad s učenicima, ali za osposobljavanje studenata za samostalan rad značajno je praćenje ... (aktivnosti, op.a.) s različitim pristupom i uzrastom učenika, promatranje cijelog procesa od neposrednog rada s učenicima do vrednovanja radova i montiranja izložbe“ (Kos–Paliska, Vera). Citat starije i iskusnije kolegice koja me je uvela u rad sa studentima, red. prof. Vere Kos–Paliska odnosi se na studente studija Razredna nastava koji moraju vrednovati učeničke likovne radove. U projektu MOST se radovi ne vrednuju, već su odlična podloga za razgovore i stjecanje novih saznanja.

Sve su studentice sudionice „Mosta 1“ naučile, ranije od svojih kolega s godine studija, kako pisati pripreme za aktivnosti i dobile Uvjerenja o sudjelovanju u projektu. Iako su sve studentice koje su sudjelovale u prvom projektu nadarene za svoj budući posao odgojiteljice za predškolski uzrast, altruisti, požrtvovne i motivirane, zahvaljujući stečenim iskustvima, u ljetnom su semestru iste godine a unutar svakogodišnjeg projekta na kojemu održavaju aktivnosti – diplomatska predavanja s djecom iz dječjeg vrtića, izvanredno dobro uz sve pohvale održale vrlo složene, zanimljive i konstruktivne aktivnosti pred djecom mješovite grupe. Pritom su rezultati bili odlično naslikani, nacrtani i izmodelirani radovi djece od 3 do 7 godina starosti. Dokaz je to potrebe dodatnog rada sa studenticama i izvan obveznih nastavnih programa unutar redovitog studija. Želim naglasiti da je svim studenticama sudionicama „Most 1“ studij prema obveznom programu trajao samo dvije godine odnosno četiri semestra. Na „Most 2“ su sudjelovale četiri studentice apsolutivno koje su bile već sudionicama „Most 1“ i sedam studentica 2. godine, novog trogodišnjeg studija Predškolskog odgoja. Te su studentice odslušale kolegij Likovna kultura (tehnike, motivi i likovni jezik), neke sudjelovale na izbornom predmetu Grafika ali nisu učile pisati pripreme (zadatke, ciljeve, metode rada, tijek aktivnosti). To su naučile tijekom održavanja konzultacija s mentoricom i zahvaljujući takvim pripremama, uspješno realizirale sve aktivnosti. Ovaj su put studentice same odabirale tehnike kojima su djeca radila. Bile su to kombinacije više različitih tehnika. Veću su pozornost pridale materijalima nađenim u prirodi. Kada smo pitali sve sudionike žele li sudjelovati i na budućem, trećem projektu, svi su odgovorili oduševljeno potvrdno „da“.

Rad na ovim projektima nas je obogatio i ispunio onom pozitivnom energijom koja nam omogućuje da budemo bolji ljudi. Od svih sudionika – djece nismo stvarali umjetnike. Međutim, možda jednoga dana neki će od njih i vrijednim umjetnicima – znanstvenicima ili umjetnicima – izumiteljima pronalazačima postati. Iskustva stečena u radu s djecom s posebnim potrebama će im sigurno biti od važnosti u budućem njihovom radu, humanom, a možda i humanitarnom, u kvalitetnijem odgoju vlastite djece,

vođenju obitelji ili unapređenju društva u kome živimo, društva poštenja, razumijevanja, poštivanja svake jedinice i pomoći onima slabijima.

Literatura

1. Carroll, Lee; Tober, Jan: „Indigo djeca – stigli su novi klinici“, izd. TELEdisk, 2003.
2. Kajiš, Vesna; Medić, Milena: „Slagalica, Priručnik za mlade voditelje“, izd. Suncokret – Centar za humanitarni rad, Zagreb, 2001.
3. Kos – Paliska, Vera: „Urbani zapisi“, katalog, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2007.
4. Wittgenstein, Ludwig: *Tractatus logico – philosophicus*“, izd. Austrijski kulturni institut, Zagreb, 1955.

DA "ME" A "TE", UN PONTE FRA DUE "IO" PROGETTO PONTE 1 E PONTE 2

Riassunto

La socializzazione delle studentesse e dei bambini con difficoltà nello sviluppo, il lavoro di gruppo, l'apprendimento delle studentesse del 2° anno del corso di Educazione Prescolare, durante le attività preparate in modo autonomo, scrivendo per la prima volta la preparazione anche se nel programma ciò è previsto nel 3° anno di studio. L'apprendimento di nuove tecniche artistiche e la loro applicazione nelle attività dei bambini con esigenze speciali. Le studentesse imparano a liberarsi dai timori, dai disagi e dai pregiudizi verso i bambini con esigenze speciali, aumentano il loro livello di altruismo, la capacità di aiutare gli altri, migliorano la loro professionalità di educatrici nelle scuole dell'infanzia o in eventuali altre istituzioni formative.

Parole chiave: *etica, principi morali, didattica della cultura artistica, tecniche artistiche, bambino con esigenze speciali, studentessa*

FROM "I " BRIDGE TO THE SECOND "I " PROJECT BRIDGE 1 AND BRIDGE 2

Abstract

Socialisation of students and children with special needs, teamwork, learning of second year students of pre-school education on activities they have worked out on their own, writing of lesson plans for the first time although it is not compulsory until the third year of study. Becoming familiar with new visual art techniques and their application in working with children with special needs. In this way students get rid off

the possible fear and embarrassment, prejudice towards children with special needs achieving altruism, assistance and their own competence as future pre-school teachers in kindergartens and possibly other educational institutions.

Key words: *ethics, moral principles, methodics of visual art culture, visual art techniques, child with special needs, student*